

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU'S 506. PLENARFORSAMLING DEN 18. OG 19. MARTS 2015

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om den nuværende ordning, der garanterer fødevarer sikkerhed og fødevarerforsynings sikkerhed i EU, og muligheder for forbedring af ordningen

(initiativudtalelse)

(2015/C 268/01)

Ordfører: Igor ŠARMÍR

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 27. februar 2014 under henvisning til artikel 29, punkt A, i gennemførelsesbestemmelserne til EØSU's forretningsorden på eget initiativ at afgive udtalelse om:

»Den nuværende ordning, der garanterer fødevarer sikkerhed og fødevarerforsynings sikkerhed i EU, og muligheder for forbedring af ordningen«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, der vedtog sin udtalelse den 5. marts 2015.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 506. plenarforsamling den 18.—19. marts 2015, mødet den 18. marts 2015, følgende udtalelse med 181 stemmer for, 9 imod og 17 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) påskønner, at fødevarer sikkerhed er en af Den Europæiske Unions prioriteter, og at der er indført en solid ordning, der garanterer denne sikkerhed. Det er især glædeligt, at fødevarer sikkerheden i EU siden 2002 har hørt ind under et specialiseret agenturs kompetence, Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet (EFSA), som råder over alle de fornødne midler til at vurdere sikkerheden af produkter, der markedsføres i EU.

1.2. EØSU mener, at EFSA i den tid, det har eksisteret, har vist sin kompetence. Der er ingen tvivl om, at agenturet spiller en meget vigtig rolle i forebyggelsen af sundhedsrisici i Europa. Takket være agenturet har EU et af de mest effektive systemer til beskyttelse af folkesundheden i verden. Da folkesundhed er et yderst følsomt emne, og da forbrugernes tillid er et vigtigt anliggende for EFSA, er det nødvendigt fortsat at undersøge mulige forbedringer af det nuværende system, navnlig i lyset af nye spørgsmål, som videnskaben har rejst. Med dette for mål øje fremsætter EØSU en række forslag.

1.3. Gennemsigtighed i proceduren for vurdering af nye kemiske og andre produkter, der skal indgå i fødevarer kæden, er en vigtig forudsætning for forbrugernes tillid til systemet og de vurderede varer. EØSU mener, at der kan indføres visse forbedringer på dette område. De lovbestemte undersøgelser, som fabrikanterne skal fremlægge for at vise, at et produkt er uskadeligt, offentliggøres f.eks. ikke i videnskabelige tidsskrifter, og de rå data fra disse undersøgelser bliver ikke systematisk gjort tilgængelige for forskningsverdenen. Hertil kommer, at fabrikanterne ofte påkalder sig forretningshemmeligheden. EØSU er overbevist om, at dette ikke er juridisk holdbart, da data fra lovbestemte undersøgelser ifølge EFSA selv ikke er af fortrolig karakter.

1.4. Udvalget opfordrer Kommissionen til at indlede passende ændringer af den pågældende lovgivning med henblik på at gøre det obligatorisk systematisk at gøre de pågældende lovbestemte undersøgelser og de rå data fra undersøgelserne tilgængelige på EFSA's websted, efter at den har foretaget sin evaluering.

1.5. EØSU ønsker agenturet til lykke med de seneste initiativer til en proaktiv offentliggørelse af oplysninger.

1.6. Agenturet har tidligere befundet sig i en ømtålelig situation som følge af interessekonflikter mellem nogle af dets eksperter. EØSU bifalder EFSA's indsats i 2012 for at normalisere situationen, men anbefaler fortsat at være på vagt, da dette særlige aspekt af den formelle evaluering er et ekstremt følsomt område.

1.7. EFSA's arbejde kompliceres af, at der findes videnskabelige undersøgelser, hvis resultater tydeligvis er påvirket af finansieringskilden og kunne vise sig stærkt kontroversielle. EØSU anbefaler EFSA at være særlig opmærksom på dette fænomen, eftersom de videnskabelige artikler er en vigtig reference for vurderingsproceduren.

1.8. EØSU glæder sig over EFSA's betydelige indsats gennem flere år til fordel for bedre viden om effekten af stofblandinger og tilpasning til nye metoder, der kan anvendes under vurderingsproceduren, og opfordrer EFSA til at tage dem i anvendelse snarest muligt.

1.9. EØSU maner til forsigtighed med anvendelsen af princippet »doseringen skaber giften«, da et betydeligt antal endokrinologer gennem de sidste tyve år har fremlagt beviser for, at for de såkaldte »hormonforstyrrende stoffer« er den afgørende variabel ikke dosen, men eksponeringstidspunktet. Der er endnu ikke taget højde for denne nye viden i den lovgivningsmæssige ramme, hvilket allerede er blevet fremhævet i en nylig betænkning fra Europa-Parlamentet ⁽¹⁾.

1.10. EØSU anbefaler Kommissionen at rådføre sig med endokrinologerne og opstille en liste over produkter, der kan tænkes at have en negativ indvirkning på udviklingen af det endokrine system. EØSU anmoder Kommissionen om at anvende forsigtighedsprincippet på de stoffer, der figurerer i denne liste, indtil forskerne når til enighed om, hvorvidt et stof er hormonforstyrrende eller uskadeligt.

1.11. Skadegørere og sygdomme importeret fra tredjelande kan få katastrofale følger for producenter og forbrugere i EU. Skal sammenhængen i systemet sikres, er det helt nødvendigt at styrke grænsekontrollen og anvende gensidighedsprincippet, og det er en betingelse, at de europæiske myndigheder udviser politisk vilje.

1.12. EU bør sørge for at have en handelsordning, der ikke svækker garantierne for EU-borgernes fødevarer sikkerhed. Revisionen af lovgivningen om plante- og dyresundhed åbner mulighed for at forbedre gennemførelsen af kontrolsystemerne, at harmonisere anvendelsen af denne kontrol og afbøde negative sociale, miljømæssige og økonomiske følgevirkninger.

1.13. EØSU opfordrer til, at der sikres fuld sporbarhed af fødevarer »fra jord til bord« (herunder importerede fødevarer), så forbrugerne får mulighed for at vælge dem, der har en vis kvalitet og opfylder de gældende sikkerhedsstandarder i EU.

2. Generelle bemærkninger

2.1. I denne udtalelse behandles to emner, der er lidt forskellige, men dog har som fælles mål at sikre EU's borgere forsyning med sikre fødevarer. I den første del gennemgås den aktuelle procedure for vurdering af nye produkter, der skal indgå i fødevarerækeden, mens hensigten med udtalelsens anden del er at gøre opmærksom på visse problematiske aspekter for landbrugerne, forbrugerne og befolkningen generelt ved den internationale handel med landbrugsfødevarer.

2.2. Fødevarer sikkerhed er en af EU's officielle prioriteter, og på det institutionelle plan forekommer den at være sikret på effektiv vis af Kommissionen og EFSA. Der er ingen tvivl om, at der er fuld kontrol over styringen af de mikrobiologiske risici. Men i det tyvende århundrede har disse risici fået følgeskab af kemiske risici, og på dette område er situationen knap så klar.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 14. marts 2013 om beskyttelse af folkesundheden mod hormonsystemforstyrrende stoffer (2012/2066(INI)).

2.3. I løbet af de sidste 60 år er over 100 000 nye molekyler, fremstillet ved syntese kemi, blevet udledt i miljøet. Kun en brøkdel af dem (1-2 %) er imidlertid blevet vurderet med hensyn til eventuelle sundhedsrisici for mennesker ⁽²⁾, hvilket bl.a. er problematisk for fødevarer sikkerheden. Ud over de stoffer, der indgår direkte i fødevarer kæden (tilsætningsstoffer, rester af pesticider eller plast) og som i princippet er omfattet af vurderingsproceduren, er der andre stoffer, som kan indgå indirekte via jordbund, luft og vand.

2.4. Efter mere eller mindre udbredt brug og forbrug er en række syntetiske kemiske produkter allerede trukket tilbage fra markedet, da deres toksicitet og/eller kræftfremkaldende egenskaber er blevet videnskabeligt påvist (se eksemplet i punkt 2.5). Imidlertid er andre produkter endnu ikke blevet forbudt på trods af mere eller mindre velfunderede videnskabelige mistanker. Det er derfor helt legitimt at rejse spørgsmålet om en eventuel forbindelse mellem befolkningens udsættelse for disse nye produkter fra syntese kemien og den eksponentielle stigning i kræfttilfælde, neurodegenerative sygdomme, sterilitet, diabetes og fedme i de udviklede lande.

2.5. EU har etableret en solid ordning for forebyggelse af risici i forbindelse med nye kemiske og andre produkters indtog i fødevarer kæden. På det institutionelle plan er Kommissionen (DG SANTÉ) ansvarlig for risikostyring, mens EFSA, det kompetente EU-agentur på det tekniske plan, har ansvaret for risikovurdering. Indførelsen af det nye system har allerede givet visse beroligende resultater for forbrugerne: f.eks. faldt antallet af tilladte pesticider i EU drastisk mellem 2000 og 2008 (fra 1 000 til 250) som følge af grundige vurderinger. På den anden side bekymrer denne udvikling landmændene, der begynder at mærke manglen på aktive stoffer til bekæmpelse af skadegørere. Paradokset er, at mange af de aktive stoffer, der er forbudte i EU, er tilladte i tredjelande, som eksporterer deres produktion til det europæiske marked.

2.6. På trods af et robust system viser erfaringen med dets anvendelse, at visse vurderingsaspekter kan forbedres yderligere, så meget mere som nye videnskabelige opdagelser og disses kommercielle applikationer ofte udgør nye udfordringer for vurderingsproceduren. Disse udfordringer er af systemisk og metodemæssig karakter.

3. Mulighederne for at forbedre systemet for evaluering af nye produkter, der indgår som bestanddele i fødevarer

3.1. EFSA's vurdering baserer sig på en videnskabelig undersøgelse, der skal vise, om et givet produkt er uskadeligt. Ifølge gældende lovgivning skal denne referenceundersøgelse fremlægges af ansøgeren, dvs. den virksomhed, som ønsker at markedsføre produktet. Dette er ikke særlig betryggende, for resultaterne af de videnskabelige undersøgelser kan være radikalt forskellige, afhængigt af hvem der finansierer dem (se punkt 3.4). Det er rigtigt, at de EU-regler, som EFSA anvender, fastsætter såvel betingelser, der skal gælde i forbindelse med selve undersøgelserne, som mekanismer, der med henblik på de efterfølgende faser i vurderingsproceduren skal modvirke den ovenfor beskrevne tendens.

3.2. Et andet problematisk træk ved vurderingsproceduren er det faktum, at de lovbestemte undersøgelser er fortrolige, hvilket forekommer kontroversielt: De publiceres ikke i videnskabelige tidsskrifter, og de rå data behandles ofte som en »forretningshemmelighed« — hvilket forhindrer en kontraekspertise fra forskerhold ⁽³⁾. Vi forstår, at data og oplysninger om nye produkter, der kunne afsløre deres sammensætning eller fremstillingsmåde, nødvendigvis må beskyttes som en forretningshemmelighed. Det er imidlertid ikke tilfældet med oplysningerne i de lovbestemte undersøgelser, som kun afslører forsøgspersonernes reaktion på indtagelsen af de pågældende produkter. Da anvendelsen af forretningshemmeligheder i dette tilfælde ikke er begrundet i beskyttelse af producenterne legitime interesser ⁽⁴⁾, anser EØSU den for urimelig og opfordrer til at tilpasse lovgivningen for systematisk at stille rå data fra de lovbestemte undersøgelser til rådighed for forskersamfundet (på agenturets websted), når EFSA har foretaget sin ekspertvurdering.

⁽²⁾ Dette skøn er blevet fremsat uafhængigt af hinanden af Vincent Coglianò fra Det Internationale Kræftforskningscenter (IARC) og af Andreas Kortenkamp, som er leder af toksikologiceret ved University of London.

⁽³⁾ F.eks. blev de rå data fra den lovbestemte undersøgelse af genmodificeret majs MON 863 først stillet til rådighed for forskermiljøet ved en tysk domstolsafgørelse i 2005, og i januar 2013 truede virksomheden Monsanto EFSA med retsforfølgelse for at have afsløret en forretningshemmelighed, fordi EFSA's direktør efter pres fra medierne og dele af forskermiljøet havde offentliggjort data om majs af typen GM NK 603 på internettet.

⁽⁴⁾ Ifølge EFSA selv er de lovbestemte (reference)undersøgelser ikke af fortrolig karakter.

3.3. EFSA er et offentligt organ, som er oprettet for at sikre en uvildig videnskabelig ekspertise inden for nye produkter, der indgår som bestanddele i fødevarer. Agenturet er imidlertid tidligere blevet kritiseret som følge af interessekonflikter mellem nogle af dets eksperter. Som oftest var de samtidig konsulenter for ILSI⁽⁵⁾. EØSU konstaterer med tilfredshed, at EFSA i 2012 gjorde en stor indsats for at rette op på problemet, og at situationen derefter er normaliseret. Da det er et meget følsomt område, anbefaler EØSU, at man stadig er på vagt.

3.4. I forbindelse med vurderingsarbejdet henholder de kompetente agenturer sig også til undersøgelser af det pågældende emne, som er offentliggjort i den videnskabelige litteratur. Det har imidlertid vist sig, at resultaterne af videnskabelige undersøgelser kan være radikalt forskellige, afhængigt af hvem der finansierer dem⁽⁶⁾. Forskernes uafhængighed er afgørende for at sikre systemets bæredygtighed, og EFSA's arbejde kompliceres af, at der må skelnes mellem videnskabelige undersøgelser på højt niveau og undersøgelser, som på grund af en fejlagtig metodologi eller andre forhold er af tvivlsom værdi.

4. Muligheder for at forbedre de metoder, der anvendes ved vurderingsproceduren for potentielt farlige produkter

4.1. Den metode, som anvendes til vurdering af kemiske stoffer, der kan indgå i fødevarer, er baseret på det såkaldte Paracelsus-princip. Ifølge dette princip er alt gift, og intet er gift — det er udelukkende doseringen, som skaber giften. Det er derfor tilstrækkeligt, at man for hvert stof fastsætter et »acceptabelt dagligt indtag« eller ADI. Sagt på en anden måde kan langt de fleste nye produkter indtages dagligt, forudsat at en bestemt, fastsat mængde ikke overskrides.

4.2. I århundreder har man kunnet betragte det som pålideligt at anvende Paracelsus-princippet. Men de nye syntetiske stoffer, som i flere årtier er indgået i fødevarer, udgør en ny udfordring og udelukker en blind anvendelse af dette princip.

4.3. Det første problem er, hvordan det enkelte menneske styrer sin fødevarerindtagelse. Forbrugerne er slet ikke klar over, at der findes et »acceptabelt dagligt indtag«, og har derfor ikke engang en teoretisk mulighed for at kontrollere, om de indtager mere end den »tilladte« mængde af et bestemt stof, som kan indgå i flere fødevarer, der indtages dagligt⁽⁷⁾. Dette begreb er i realiteten stadig af videnskabelig og meget teknisk karakter og anvendes kun af en snæver kreds af specialister.

4.4. Den menneskelige organisme udsættes ikke kun for et enkelt stof, men for et stort antal pesticidrester, plasticmaterialer og tilsætningsstoffer, som er indeholdt i kosten. Det acceptable daglige indtag er imidlertid kun fastsat for hvert enkelt kemisk stof uden hensyntagen til en mulig ophobningseffekt eller synergieffekt. Denne effekt er desværre ikke kun hypotetisk, for flere undersøgelser har allerede påvist, at ophobning af flere stoffer, som enkeltvis testet ikke udgør et problem, kan få alvorlige konsekvenser⁽⁸⁾.

4.5. De agenturer, der er ansvarlige for vurderingen af potentielt skadelige produkter, såsom EFSA eller FDA i USA, har i adskillige år undersøgt ophobningseffekten og synergieffekten, men resultaterne af deres arbejde er endnu ikke blevet udmøntet i regler⁽⁹⁾, hvilket kan tilskrives de forskningsmæssige vanskeligheder og dette arbejdes kompleksitet. EFSA siger dog, at den er rimelig tæt på at kunne omsætte forskningsresultater på området i regler, og EØSU opfordrer til hurtigst muligt at gøre det.

⁽⁵⁾ ILSI (International Life Science Institute) — lobbyorganisation for multinationale selskaber inden for landbrugskemikalier, landbrugsfødevarer og bioteknologi, f.eks. Coca-Cola og Monsanto. Som følge af en rapport fra Revisionsretten (Særberetning nr. 15/2012), som påviste manglende klarhed i håndteringen af interessekonflikter inden for EFSA, udsatte Europa-Parlamentet i foråret 2012 til andenbehandlingen sin beslutning om at godkende EFSA's regnskab for regnskabsåret 2010, indtil der forelå yderligere oplysninger om agenturets politik i tilfælde af interessekonflikter.

⁽⁶⁾ Se f.eks. Frederick von Saal & Claude Hughes, »An extensive new literature concerning low-dose effects of bisphenol-A shows the need for a new risk assessment«, *Environmental Health Perspectives*, vol. 113, august 2005, s. 926-933.

⁽⁷⁾ F.eks. er det syntetiske sødemiddel aspartam til stede i 6 000 forskellige produkter.

⁽⁸⁾ F.eks. Sofie Christiansen, Ulla Hass m.fl., »Synergic disruption of external male sex organ development by a mixture of four antiandrogens«, *Environmental Health Perspectives*, vol. 117, nr. 12, december 2009, s. 1839-1846.

⁽⁹⁾ I 2006 erkendte EU's landbrugskommissær i sit svar på et spørgsmål fra parlamentsmedlemmet Paul Lannoye, at der mangler regler for vurdering af blandinger. Siden denne indrømmelse er der imidlertid ikke sket fremskridt af betydning.

4.6. Endvidere har fænomenet »hormonforstyrrende stoffer« rejst tvivl om Paracelsus-princippet. Der er tale om stoffer, som har tendens til at imitere den måde, hormoner fungerer på, som oftest det kvindelige kønshormon østrogen. Ifølge et betydeligt antal endokrinologer har disse stoffer ofte en skadelig virkning, når organismen udsættes for mængder, der ligger klart under det »acceptable daglige indtag«, og det er end ikke muligt at fastlægge en grænse, hvorunder de ikke er skadelige⁽¹⁰⁾. Det er blevet påvist, at den afgørende variabel i forbindelse med de hormonforstyrrende stoffer ikke er dosen, men tidspunktet for eksponeringen. Det farligste tidspunkt er den periode, hvor individets hormonsystem er under udvikling (det prænatale stadium, den tidlige barndom og puberteten). En anden særegenhed ved hormonforstyrrende stoffer er, at deres toksicitet kan manifestere sig adskillige år og endog årtier efter eksponering.

4.7. Et stort antal naturlige eller syntetiske stoffer betragtes i dag af endokrinologer som »hormonforstyrrende«. Mange af dem findes hyppigt i kosten. Det drejer sig bl.a. om flere pesticider, dioxiner, PCB og phtalater, men størst diskussion er der i dag om emballeringsmaterialet bisphenol A⁽¹¹⁾.

4.8. Det er blevet påvist, at hormonforstyrrende stoffer bidrager afgørende til en foruroligende nedgang i mænds fertilitet (et fænomen, man har konstateret siden Anden Verdenskrig) og til en væsentlig stigning i forekomsten af testikelkræft og prostatakræft hos mænd og brystkræft hos kvinder samt andre alvorlige sygdomme⁽¹²⁾.

4.9. De kompetente europæiske organer, dvs. EFSA og GD for Sundhed og Fødevarer, tøver med at træffe foranstaltninger, der kraftigt anbefales af endokrinologerne, med henvisning til, at meningene ville være delte blandt forskerne med hensyn til den skadelige virkning af meget små doser⁽¹³⁾. Ikke desto mindre mener et betydeligt antal forskere, der driver grundforskning inden for endokrinologi, at virkningen af selv meget små doser af stoffer, som de har identificeret som hormonforstyrrende, er meget farlig, navnlig for gravide og små børn. For dem er det en fastslået kendsgerning underbygget af »tusindvis af videnskabelige undersøgelser«⁽¹⁴⁾, mens virkningen af meget små doser for EFSA kun er hypotetisk.

4.10. Som følge af en udtømmende rapport⁽¹⁵⁾ bestilt af DG ENV, som bekræfter endokrinologernes synspunkt, anmodede DG SANTÈ i oktober 2012 EFSA om at undersøge kriterierne for at definere hormonforstyrrende stoffer og evaluere anvendelsen af testmetoder, der findes på dette område. Disse skridt er dog endnu ikke taget, og Kommissionen foreslår i øjeblikket kun en køreplan, som kan danne grundlaget for en definition af hormonforstyrrende stoffer⁽¹⁶⁾. Selve denne opgave er derfor udskudt til udgangen af 2016.

4.11. Endokrinologerne har gentagne gange givet udtryk for deres uenighed med EFSA's og andre rådgivende eller regulerende organers holdning til hormonforstyrrende stoffer. Uenigheden er navnlig kommet til udtryk i den konsensuserklæring, der blev offentliggjort af det amerikanske endokrinologiske selskab, der tæller over 1 000 eksperter⁽¹⁷⁾, på det internationale kollokvium i Berlin i september 2012, og i »Berlaymont-erklæringen« fra maj 2013⁽¹⁸⁾. Alle underskrivere af sidstnævnte erklæring var eksperter, der aktivt offentliggør artikler om emnet og anså det for presserende nødvendigt, at EU's regler begynder at tage hensyn til den viden, der er akkumuleret i årenes løb. F.eks. kræver de seneste regler for pesticider fra marts 2013, at det bl.a. testes, om et nyt produkt er mutagent, hvorimod dets hormonaktivitet ikke skal testes. Dette viser, at endokrinologernes bekymringer stadig langt fra tages alvorligt af de kompetente myndigheder.

⁽¹⁰⁾ *The 2013 Berlaymont Declaration on Endocrine Disruptors.*

⁽¹¹⁾ I 2008 blev salget af sutteflasker fremstillet af BPA forbudt i Canada, og samme forbud blev i 2011 indført i EU. Fra den 1. januar 2015 har Frankrig forbudt anvendelse af bisphenol A for samtlige produkter, der er fremstillet med henblik på at komme i berøring med levnedsmidler. Forbuddet var begrundet i en videnskabelig udtalelse fra det nationale agentur ANSES. Den 21. januar 2015 offentliggjorde EFSA en udtalelse, hvori det hedder, at »på det nuværende niveau for eksponering udgør BPA ikke nogen sundhedsrisiko for forbrugerne i nogen aldersgruppe.«

⁽¹²⁾ Europa-Parlamentets beslutning af 14. marts 2013 om beskyttelse af folkesundheden mod hormonsystemforstyrrende stoffer (2012/2066(INI)), betragtning A og C, og *The 2013 Berlaymont Declaration on Endocrine Disruptors.*

⁽¹³⁾ EFSA har navnlig henvist til det seminar, der blev afholdt i Bruxelles i juni 2012, hvor eksperter i endokrinologi kun udgjorde en del (et mindretal) af deltagerne.

⁽¹⁴⁾ Udtalt af den amerikanske endokrinolog Frederick vom Saal på den internationale konference i Berlin i september 2012.

⁽¹⁵⁾ Andreas Kortenkamp, Olwenn Martin, Michael Faust, Richard Evans, Rebecca McKinlay, Frances Orton and Erika Rosivatz, »State of the art assessment of endocrine disruptors«, final report, 23. december 2011.

⁽¹⁶⁾ Kommissionens køreplan for temaet »Defining criteria for identifying Endocrine Disruptors in the context of the implementation of the Plant Protection Product Regulation and Biocidal Products Regulation«, juni 2014.

⁽¹⁷⁾ Evanthia Diamanti-Kandarakis et al., »Endocrine-disrupting chemicals: an Endocrine Society scientific statement«, *Endocrine Reviews*, vol. 30, nr. 4, juni 2009, s. 293-342.

⁽¹⁸⁾ Se fodnote 10.

4.12. EØSU finder det tvingende nødvendigt at begynde at tage hensyn i reglerne til den viden, som er akkumuleret inden for endokrinologi, og er således enig i Europa-Parlamentets holdning⁽¹⁹⁾. Selv om meningene er delte i »forskningsmiljøet over en bred kam«, bør holdningen blandt et betydeligt antal endokrinologer være mere end nok til som minimum at anvende forsigtighedsprincippet for stoffer, de betegner som hormonforstyrrende.

5. International handel: skadegørere og sygdomme i landbruget

5.1. Verdenshandelsorganisationen (WTO) kræver af sine medlemmer, at de fører forhandlinger for at fortsætte og lette handelen med landbrugsprodukter via substantielle og gradvise reduktioner i den nationale støtte og beskyttelse af deres produkter med henblik på at sikre en stadig større liberalisering.

5.2. På et stadig mere liberaliseret verdensmarked, hvor handelen med planteprodukter bliver stadig mere intensiv, ansporet af de handelsaftaler, som EU løbende indgår med tredjelande, er der en stigende risiko for, at der indføres nye skadegørere og nye sygdomme i Europa.

5.3. De europæiske producenter nærer stor bekymring og frygt for, at der indføres skadegørere, som i mange tilfælde er meget farlige, og som ikke hidtil har fandtes i Europa. I nogle tilfælde kan deres fremkomst og spredning føre til et brat fald i forskellige europæiske produktioner, især i afgrøder med ringe udbredelse, med store økonomiske tab for producenterne til følge.

5.4. Indførslen af skadegørere eller sygdomme af udenlandsk oprindelse vil ikke kun være en trussel for visse landbrugsproduktioner. Den vil også forøge kostprisen for de europæiske landmænds produkter og dermed forringe deres bedrifters rentabilitet. Disse skadegørere og sygdomme kan desuden få en stor økonomisk, miljømæssig og social indvirkning på hele det europæiske område.

5.5. Et aktuelt eksempel, der klart og utvetydigt viser problemets alvor, er den nylige sag med import af citrusfrugter fra Sydafrika. I sidste sæson blev der i europæiske havne løst et betydeligt antal ladninger af sydafrikanske citrusfrugter, der var smittet med den farlige svamp *Guignardia Citricarpa*, som forårsager sygdommen citrusfrugtsortplet. Konkret blev dette patogen fundet 35 gange i importerede sydafrikanske citrusfrugter.

5.6. Det vil sige, at EU's lemfældighed bringer det areal på 500 000 hektar i Europa, hvor der dyrkes citrusfrugter, i fare, da man ikke har nogen effektiv behandling, der kan udrydde denne sygdom. Dens fremkomst ville få stor skadevirkning set ud fra en økonomisk, miljømæssig og social synsvinkel og ville bringe forsyningssikkerheden i fare.

5.7. Selv om forslaget til nye regler om plantesundhed på visse punkter forbedrer Rådets direktiv 2000/29/EF af 8. maj 2000 om foranstaltninger mod indslæbning i Fællesskabet af skadegørere på planter eller planteprodukter og mod deres spredning inden for Fællesskabet⁽²⁰⁾, er der stadig visse aspekter af afgørende betydning, som ikke bliver behandlet. Det betyder, at ret mange af de vigtigste problemer stadig venter på en løsning.

5.8. Det skal desuden understreges, at fødevarer importeret fra tredjelande ikke er produceret på samme vilkår som i EU. I disse lande tillades anvendelse af adskillige plantebeskyttelsesmidler, som ikke er tilladte i EU, deres maksimalgrænseværdier for restkoncentrationer (MRL) er højere end dem, der tolereres i EU, og de sociale og arbejdsmæssige vilkår for de beskæftigede i sektoren er anderledes end i EU, idet der kun sikres ringe eller slet ingen beskyttelse.

5.9. Ud fra et forbrugersynspunkt må man fremhæve den markante forskel mellem udenlandske og europæiske produkter på områder som produktsikkerhed og sporbarhed.

⁽¹⁹⁾ Se fodnote 1.

⁽²⁰⁾ EFT L 169 af 10.7.2000, s. 1.

5.10. Den nuværende lovgivning begrænser og indskrænker anvendelsen af et stigende antal virksomme stoffer til bekæmpelse af bestemte skadegørere eller sygdomme. De begrænsninger, som de europæiske landmænd er pålagt, kan omfatte op til 50 % af de produkter, der har stået til rådighed i de seneste år. Desuden skal de personer, der udfører behandlingerne, leve op til skærpede krav. Det kræver, at de videreuddannes og anvender mere beskyttelse, når de arbejder med plantebeskyttelsesmidlerne.

5.11. Princippet om gensidighed bør være en garant for, at alle produkter, der ankommer til et bestemt marked, er fremstillet under overholdelse af de samme krav eller regler om fødevarerikkerhed, miljøhensyn og anvendelse af virksomme stoffer, som gælder for produkter fremstillet i EU.

Bruxelles, den 18. marts 2015.

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
